

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 11. dubna 2023

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

ARCHEOLOGOVÉ ODKRYLI V OMÁNU UNIKÁTNÍ NÁLEZY

Pěstní klíny z období první migrace člověka z Afriky, skořápky vyhynulých pštrosů nebo jedinečná kolekce skalních rytin. Mezinárodní tým vedený Archeologickým ústavem AV ČR, Praha, úspěšně zakončil třetí výkopovou sezonu v Ománu. Díky unikátním nálezům vědci mimo jiné přispějí k rekonstrukci klimatu a historie největší písečné pouště světa.

Na výkopových pracích ve dvou oblastech Sultanátu Omán se podílelo 21 archeologů a geologů z 10 zemí. První expediční tým působil v provincii Zufár na jihu země. Výzkum prováděl uprostřed dun pouště ar-Rub' al-Chálí v nově objevených lokalitách bohatých na kamenné nástroje. Vědcům se podařilo najít například pěstní klíny, které pocházejí z období první migrace člověka z Afriky před zhruba 300 tisíci až 1,3 milionu let.

„Výzkum kamenných nástrojů z období starší doby kamenné v jižním Ománu umožní mapovat postupné šíření osídlení z Afriky do Eurasie, kdy Arábie sloužila jako přirozený migrační koridor,“ říká vedoucí terénních prací v Zufáru Jeffrey Rose z Ronin Institute v USA.

Expedice také datovala sled sedimentálních vrstev s kamennými nástroji tzv. „nubijské kultury“ z období před 100–70 tisíci lety. Týmu významně pomohl Anthony Marks z USA, který kulturu v Súdánu popsal. Časové údaje archeologům poskytnou cenné informace ohledně rozšíření anatomicky moderního člověka (Homo sapiens) z Afriky. Součástí týmu byli také dva odborníci na kamenné nástroje z Archeologického ústavu AV ČR, Brno.

Během expedice se podařilo objevit mezi až 300 m vysokými dunami skořápky vyhynulých pštrosů, fosilní dunu a staré koryto řeky z období, kdy bylo v Arábii výrazně vlhčí podnebí.

„Naše nálezy, za podpory čtyř různých datovacích metod, poskytnou cenná data pro rekonstrukci klimatu a historie největší písečné pouště světa. Přírodní podmínky formovaly i pravěké osídlení a my se snažíme studovat lidskou adaptabilitu na změny klimatu,“ říká vedoucí expedice Roman Garba z Archeologického ústavu AV ČR, Praha.

Archeologové při práci využívali speciální datovací metody. *„Radiouhlíkové datování a datování pomocí kosmogenních radionuklidů provádíme ve spolupráci s Ústavem jaderné fyziky AV ČR, který nově*

Kontakt pro média: **Martina Spěváčková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 733 697 112

Jaroslav Řídký
Archeologický ústav AV ČR, Praha
ridky@arup.cas.cz
+420 734 445 333

zprovoznil první hmotnostní urychlovačový spektrometr (AMS) v ČR, jenž umožňuje špičkový výzkum v oblasti těchto datovacích metod,“ doplňuje vědec.

Archeologové v regionu zkoumali i 2000 let staré rituální kamenné monumenty – tzv. trility, které se vyskytují v jižní Arábii. Pomocí radiouhlíkového datování a časoprostorové analýzy tým zjišťuje možné migrace starověkých komunit, které monumenty využívaly.

Druhá expedice

Druhý expediční tým operoval v oblasti Duqm ve středním Ománu. V lokalitě Nafūn pokračoval ve výkopových pracích na neolitické hrobce datované do období 5000–4600 let př. n. l.

„To, co zde nacházíme, je unikátní v kontextu celé jižní Arábie. Megalitická struktura ukrývající dvě kruhové pohřební komory odhalila kosterní pozůstatky minimálně několika desítek jedinců. Izotopové analýzy kostí, zubů a mušlí nám pomohou zjistit více o stravě, přírodním prostředí a migracích pohřbené populace,“ vysvětlila další vedoucí expedice Alžběta Danielisová z Archeologického ústavu AV ČR, Praha.

Nedaleko od hrobky dokumentoval italsko-francouzský tým jedinečné kolekce skalních rytin rozprostírající se na 49 skalních blocích, jejichž odlišné styly s různým stupněm zvětvování zobrazují dobu osídlení od 5 tis. let př. n. l. do 1 tis. n. l. Vědci také zkoumali lokalitu výroby kamenných nástrojů z období pozdní doby kamenné.

Oceněný projekt

Výzkum v Ománu je součástí širšího antropologického projektu Viktora Černého z Archeologického ústavu AV ČR, Praha. Zabývá se biokulturními interakcemi populací a jejich adaptací na klimatické změny. *„Zjištěné kontakty afrických a arabských archeologických kultur charakterizují mobilitu populací anatomicky moderního člověka. Bude zajímavé tyto poznatky konfrontovat také s genetickou diverzitou obou uvedených regionů a vytvořit ucelenější pohled na utváření soudobé jihoarabské společnosti,“* dodává Viktor Černý.

Projekt obdržel v roce 2022 Akademickou prémii AV ČR. Ománskou expedici je možno sledovat na twitterovém kanálu (@Arduq_Arabia) a první díl ze série dokumentárního cyklu o výzkumu ve středním Ománu lze nově zhlédnout na YouTube kanálu Akademie věd ČR pod názvem Zvěd (@zvedzved).

Expedice ARDUQ (Archaeological landscape and environmental dynamics of Duqm and Nejd) se konala pod záštitou Ománského ministerstva kultury a turistiky. Výzkumu se zúčastnili vědci z USA, Česka, Velké Británie, Ukrajiny, Íránu, Itálie, Slovenska, Rakouska, Francie a Ománu.

Více informací:

Roman Garba
Archeologický ústav AV ČR, Praha
garba@arup.cas.cz
+420 731 114 444

Alžběta Danielisová
Archeologický ústav AV ČR, Praha
danielisova@arup.cas.cz
+420 602 939 367

Martin Novák
Archeologický ústav AV ČR, Brno
+ 420 737 406 060

Více fotografií: [<link na stažení více fotografií z výkopu neolitické hrobky v Nafunu>](#)

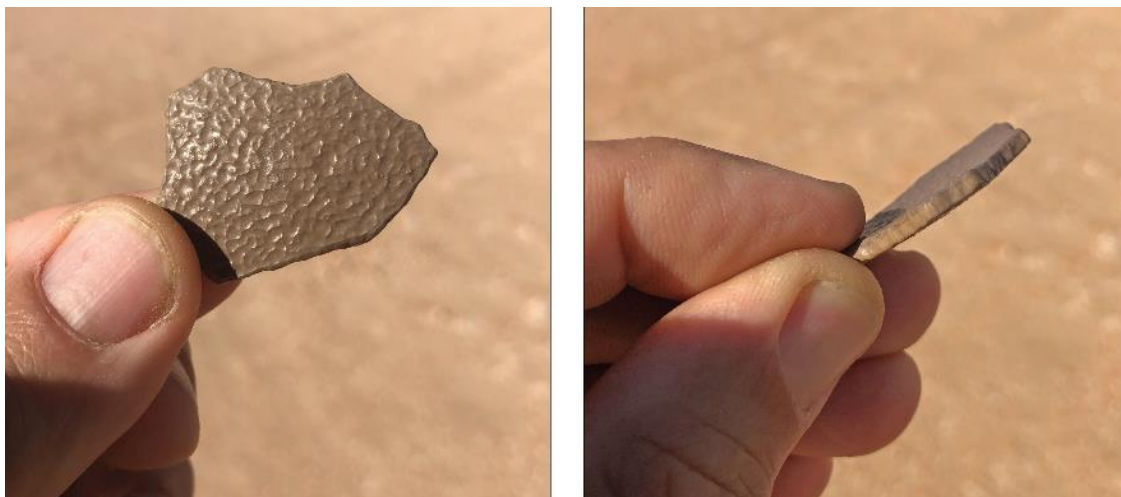
FOTOGALERIE:

01 - Expediční tábor v poušti ar-Rub' al-Cháli, jižní Omán. Zdroj: R. Garba, ARÚ Praha / projekt ARDUQ.

02 - Povrchový sběr štípané industrie pro účely tzv. skládanky (rekonstrukce procesu výroby), jižní Omán. Zdroj: R. Garba, ARÚ Praha / projekt ARDUQ.

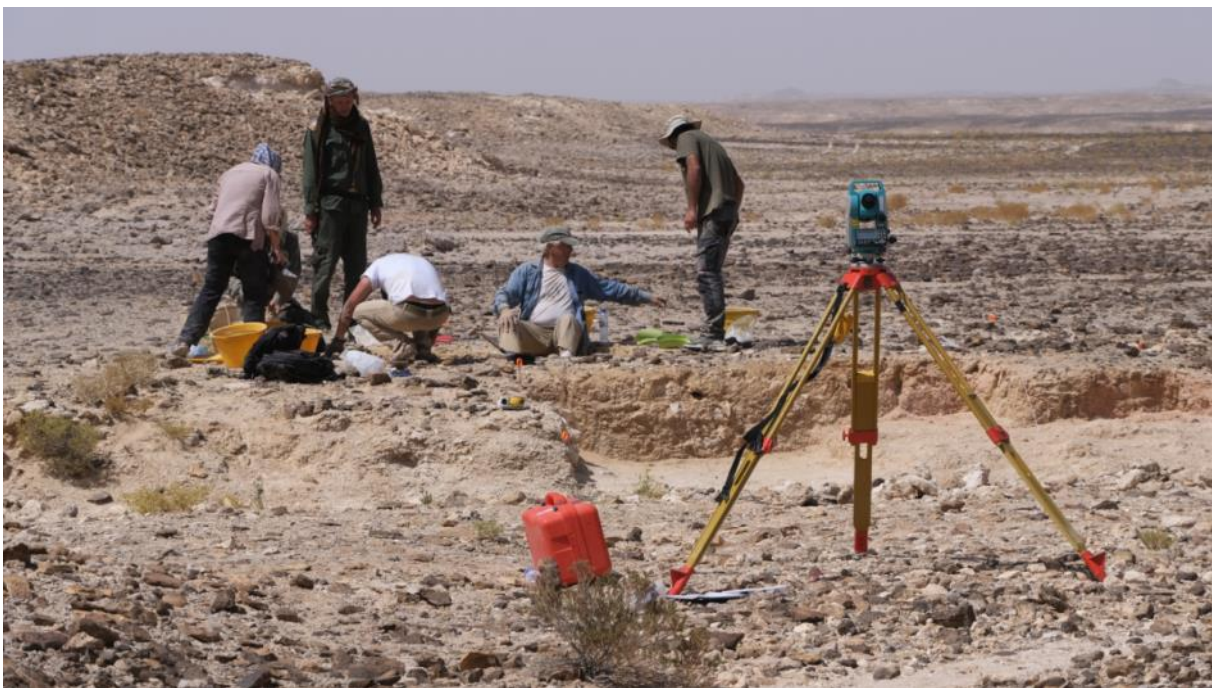
03 - Úlomky vajíček vyhynulých pštrosů z pouště ar-Rub' al-Chálí. Zdroj: J. Rose, ARÚ Praha / projekt ARDUQ.

04 - Pěstní klín nalezený v poušti ar-Rub' al-Chálí. Zdroj: A. Beshkani, ARÚ Praha / projekt ARDUQ.

05 - Záznam koncentrace pazourkových nástrojů, jižní Omán. Zdroj: R. Garba, ARÚ Praha / projekt ARDUQ.

06 - Výkop profilu s kamennými nástroji tzv. „núbijské kultury“, Muḏayy, jižní Omán. Zdroj: R. Garba, ARÚ Praha / projekt ARDUQ.

07, 08 - Trasování skalních rytin v lokalitě Nafūn, střední Omán. Zdroj: R. Garba, ARÚ Praha / projekt ARDUQ.

09 - Natáčení pro YouTube kanál AV ČR @zvezdved na neolitické hrobce v Nafūnu, střední Omán. Zdroj: R. Garba, ARÚ Praha / projekt ARDUQ.

10 - Výkop neolitické hrobky v Nafūnu, střední Omán. Zdroj: A. Danielisová, ARÚ Praha / projekt ARDUQ.

11 - Čištění povrchu neolitické hrobky.
Zdroj: A. Danielisová, ARÚ Praha / projekt ARDUQ.

12 - Preparace kosterních pozůstatků na hrobce.
Zdroj: A. Danielisová, ARÚ Praha / projekt ARDUQ.